

Öje kyrkogård

Bevarande- och utvecklingsplan

Historik

Kulturhistoriska värden och viktiga karaktärer

Kulturhistoriskt värdefulla gravplatser

Plan för bevarande och utveckling

Landskapsgruppen
Monica Sandberg
Rev. 2020-04-22

Landskaps
gruppen

Öje kyrkogård

Öje 16:24

Malungs församling

Malung-Sälen kommun

Dalarnas län

Omslag: Den äldre kyrkogården mot öster.

Foton: Monica Sandberg

Innehåll

	Sid
Inledning	3
Omfattning och syfte	4
Lagskydd.	4
Historik	5
Beskrivning	10
Kulturhistoriska värden och viktiga karaktärer	14
Kulturhistoriskt värdefulla gravplatser	15
Plan för bevarande och utveckling	17

Bilaga 1	Förteckning - Kulturhistoriskt värdefulla gravplatser
Bilaga 2	Riktlinjer för vård- och underhåll samt omarbetning av gravanordningar
Bilaga 3	Karta - Kulturhistoriskt värdefulla gravplatser
Bilaga 4	Karta - Kulturhistoriskt värdefulla områden och strukturer
Bilaga 5	Karta - Plan för bevarande och utveckling

Inledning

Denna Bevarande- och utvecklingsplan för Öje kyrkogård är ett led i Malungs församlings arbete med bevarande och utveckling av församlingens kyrkogårdar. Malungs kyrkogård behandlades i en första etapp och arbetet fortsätter nu med de fyra kyrkogårdarna de mindre tätorterna Malungsfors, Tyngsjö, Yttermalung och Öje.

Planen är framtagen på uppdrag av Malungs församling. Församlingens kontaktperson har varit kyrkogårdsföreståndare Evelina Karlsson. Ewa Lissel på Sweco i Falun fotograferade de enskilda gravanordningarna. Uppdragsansvarig på Landskapsgruppen var Monica Sandberg och medverkade gjorde Joen Widmark och David Isberg. Arbetet har pågått under juli-dec 2017.

2017-12-22

Monica Sandberg
Kyrkogårdsarkitekt, Landskapsgruppen AB

Omfattning och syfte

Planen gäller Öje kyrkogård och den beskriver och definierar kyrkogårdens kulturhistoriska värden och framträdande karaktärer. Både helhetsmiljön och gravområden behandlas. En sammanfattande redovisning i kartform görs i **Bilaga 4**, Karta - Kulturhistoriskt värdefulla områden och strukturer.

Gravplatser med gravanordningar tillkomna före 1960 har fotodokumenterats och bedömts individuellt utifrån sitt kulturhistoriska värde. Var de är belägna visas på en kyrkogårdskarta och de förtecknas i **Bilaga 1**, samt redovisas i kartform i **Bilaga 3**.

Utifrån dokumentationen och bedömningen har en plan för kyrkogårdens bevarande och utveckling tagits fram. Den grundar sig även på behovet av ny gravmark och estetiska överväganden. Planen visar de kulturhistoriskt värdefulla gravområdena som ska bevaras, vilka av dem som bevaras intakta och vilka av dem som är möjliga för återbruk av gravvårdar. Planen visar även hur behovet ny av gravmark tillgodoses och hur överskott av gravmark kan hanteras. Likaså om det finns förnyelse- eller ändringsbehov. Planen redovisas i kartform i **Bilaga 5**.

Syftet med planen är att ange vilka områden, objekt och strukturer som bevaras och därmed vårdas och underhålls samt fungera som ett underlag vid planering av framtida förändringar på kyrkogården.

Bevarande- och utvecklingsplanen är en del av kyrkogårdens Vård- och underhållsplan.

Lagskydd

Vård och underhåll

Kyrkliga kulturminnen är skyddade enligt Kulturmiljölagen (Lag 1988:950), även kallad KML. Skyddet gäller för begravningsplatser som har någon del tillkommen år 1939 eller tidigare. För värden och underhållet av en begravningsplats gäller:

4 kap 11 § I värden av en begravningsplats skall dess betydelse som en del av vår kulturmiljö beaktas. Begravningsplatserna skall vårdas och underhållas så att deras kulturhistoriska värde inte minskas eller förvanskas. (Lag 1988:950)

Riksantikvarieämbetet anger i sina föreskrifter att de skyddade begravningsplatserna skall ha en vård- och underhållsplan:

11 § Ägare till kyrkobyggnader, kyrkotomter och begravningsplatser som avses i 4 kap. 3, 4, 13 och 14 §§ kulturmiljölagen ansvarar för att en vård- och underhållsplan finns för dessa objekt. Planen ska redovisa hur objekten ska vårdas och underhållas så att det kulturhistoriska värdet inte minskas och deras utseende och karaktär inte förvanskas. Såväl sedvanligt underhåll som tillståndspliktiga åtgärder enligt 4 kap. 3 och 13 §§ kulturmiljölagen ska framgå av planen. Planen ska revideras med intervall om högst tio år. Länsstyrelsen ska ges möjlighet att yttra sig över planen. (KRFS 2012:2)

Tillståndspliktiga åtgärder

4 kap 13 § I fråga om en begravningsplats som anlagts före utgången av år 1939 krävs tillstånd av länsstyrelsen 1. för att utvidga eller på något annat sätt väsentligt ändra begravningsplatsen, 2. för att där uppföra någon ny byggnad eller fast anordning eller riva eller väsentligt ändra befintlig byggnad eller fast anordning.

Länsstyrelsen får ställa de villkor för tillståndet som är skäligen med hänsyn till de förhållanden som föranleder ändringen. Villkoren får avse hur ändringen skall utföras samt den dokumentation som behövs. (Lag 1988:950)

Historik

Kyrkogårdskarta med utvidgningar

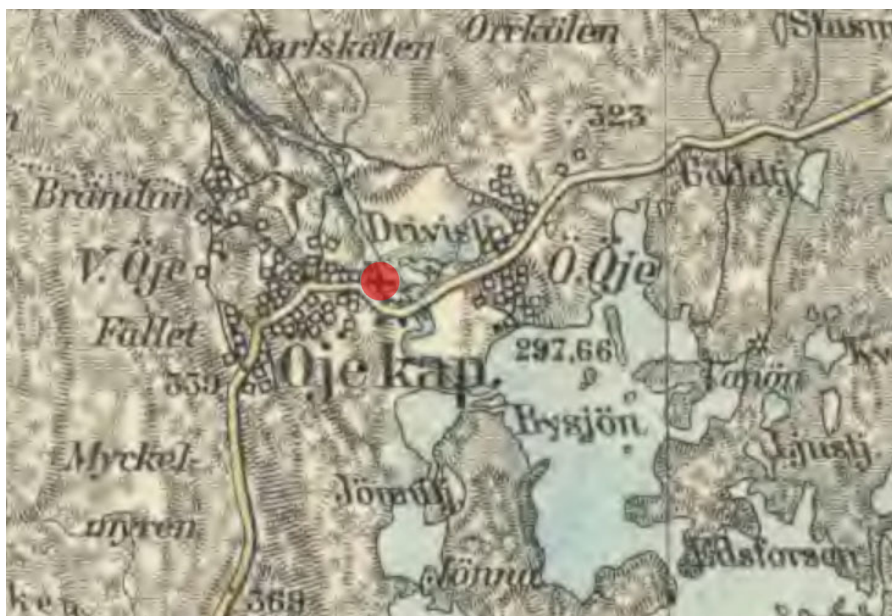

Kronologisk förteckning av händelser i kyrkogårdens utveckling

Årtal	Händelse	Källa
1500-talet	Trolig tidpunkt för ett första mindre kapell, en enkelstuga som inreds för gudstjänst.	Ahlberg, 1996* Sjögren, 1950*
1655	Den första kapellbyggnaden rivs, och ersätts med ett nytt kapell.	Ahlberg, 1996* Sjögren, 1950*
1828-30	Total ombyggnation av kapellet alt. nyuppförande.	Ahlberg, 1996* ATA
1834	Den äldsta delen av kyrkogården anläggs och omgärdas av ett staket.	Sjögren, 1950*
1912-15	Omfattande ombyggnad av kapellet, som ges sin nuvarande utformning. Bl.a. förlängning av långhuset, som nu får omsluta tornet.	RAÄ* Ahlberg, 1996* Sjögren, 1950*
1958	Kapellet restaureras efter Jerk Werkmästers riktlinjer med strävan att återställa 1800-talsinteriören.	ATA
1960	Ritning på utvidgning av Öje kyrkogård i nordväst, av Kopparbergs Läns Hushållningssällskap.	ATA
1966	Uppförande av bisättningsrum samt parkeringsplatser väster om den äldsta kyrkogården.	RAÄ*
1983	Kapellet förses med nytt skärmtak över entrén enligt ritning av arkitekt H Lögdberg	ATA
1986	Tillbyggnad av bisättningsrum.	ATA
1990-talet	En minneslund iordningställs i norra delen av 1960-talsdelen.	ATA
2017	Askgravplatser med tillhörande perenn- och buskplantering iordningställs mitt på 1960-talsdelen.	Muntlig uppgift från församlingen

*) I J-P Dauphin, Kulturhistorisk karakterisering av kyrkor, 2005

Historiska bilder och kartor

Generalstabskartan 1919,
Lantmäteriet.
Röd prick visar
kyrkogårdens
läge.

Ekonomiska
kartan 1971,
Lantmäteriet.

Kapellet och kyrkogården före 1912, ATA.

Entrévägen före 1912, ATA.
Nyplanterade björkar.

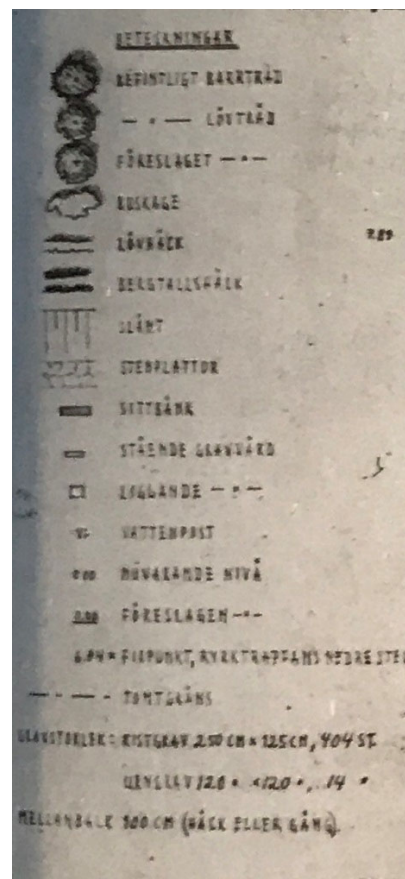
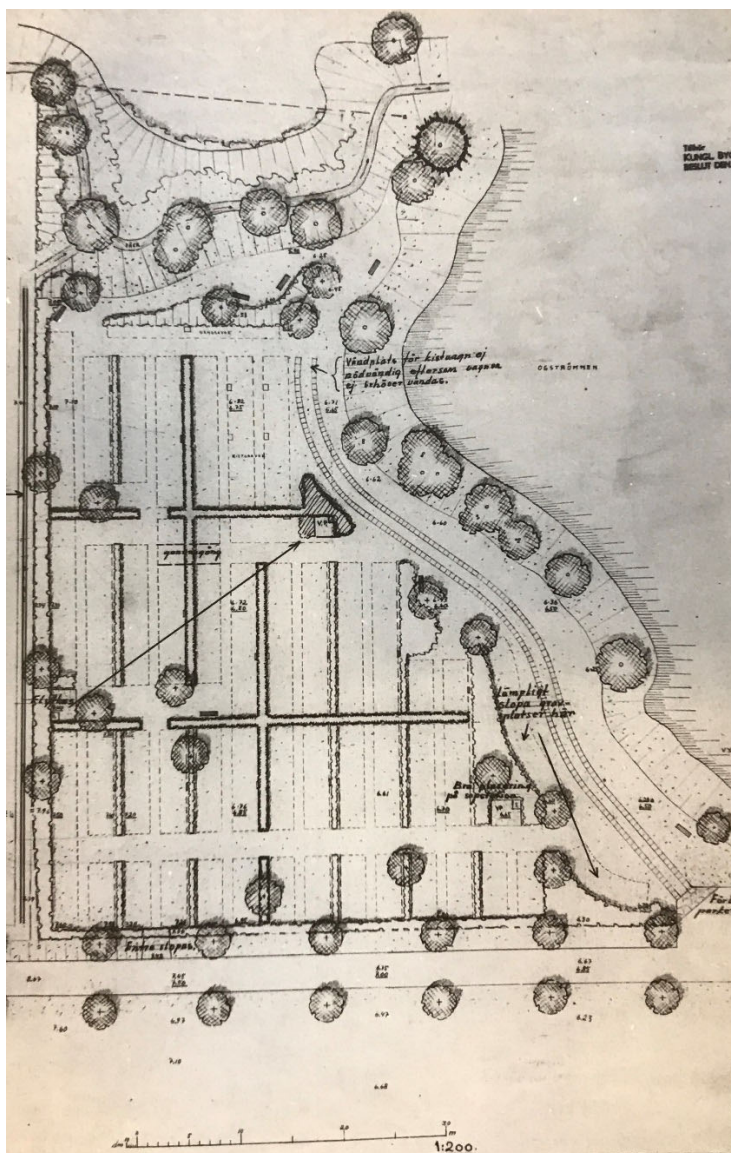
Konfirmander troligen 1920- eller -30-talet, ATA. De unga björkarna är nu större.

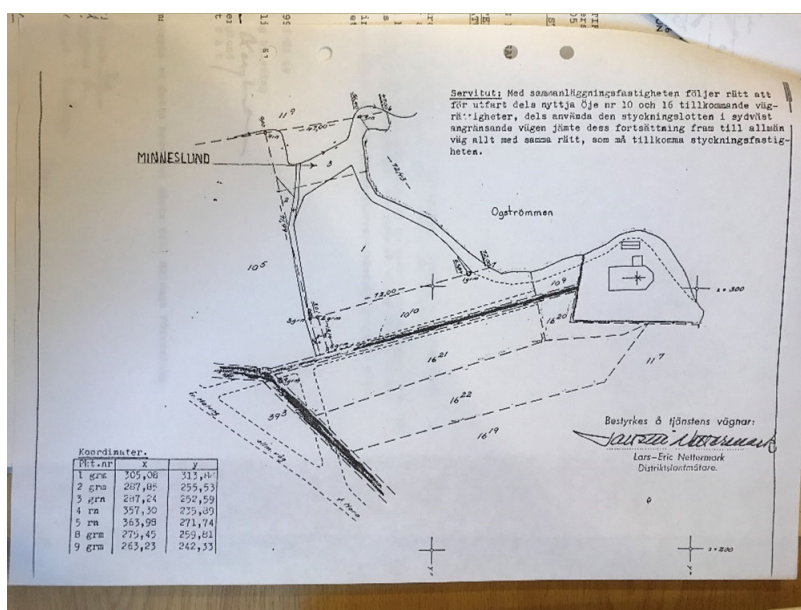
Öje kapell, tidigt 1940-tal. Raden med gravar närmast i bild tillkom då. Kulturmiljöbild.

Öje kapell och kyrkogård, troligen 1980-tal.

Ritning över utvidgning, Kopparbergs läns Hushållningssällskap 1960, ATA.

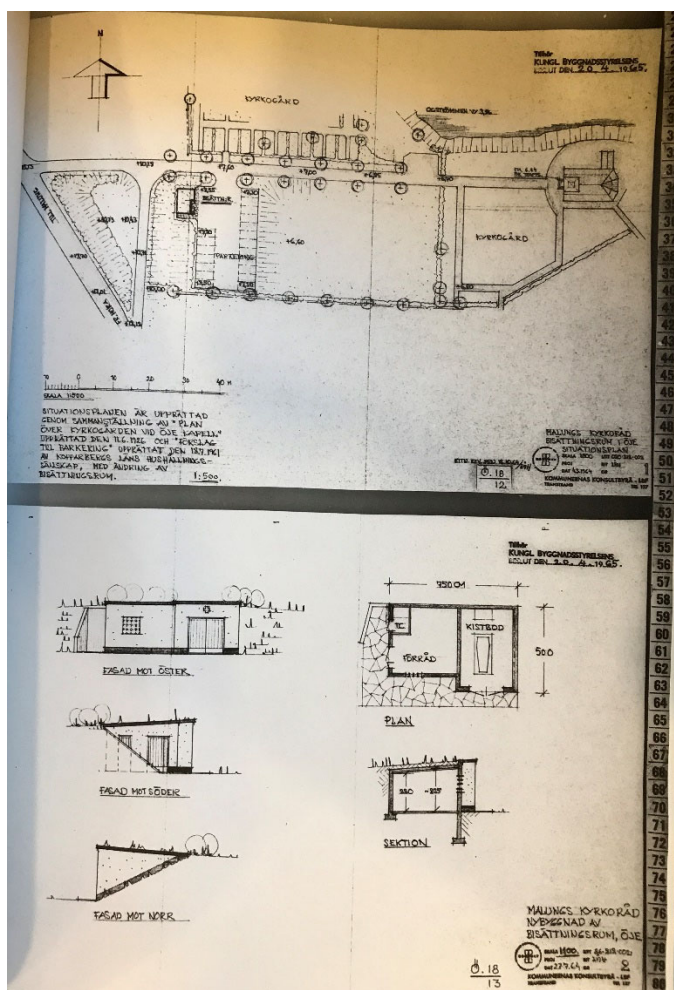
Placering av minneslund 1994, ATA.

Vykort, troligen 1940-talet, ATA. Notera den kraftiga granhällen som omgärdar kyrkogården.

Vykort, okänt datum, ATA.

Ritning över bisättningsrum och parkering, Kommunernas konsultbyrå 1964, ATA.

Beskrivning

Omgivning och sammanhang

Kyrkogården utgörs av ett låglänt flackt öppet område. Kapellet och äldsta kyrkogårdsdelen ligger naturskönt längst ut på en udde som går ut i Ogströmmen och sjön Öjen. Den yngre 1960-årsdelen ansluter i nordväst längs strandkanten. Längst i väster ligger ett mindre bårhus/ekonomibyggnad samt en förrådsbyggnad och parkering. Mellan dem och äldsta kyrkogårdsdelen ligger ett öppet gräsfält. Via en liten träbro över Ogströmmen i sydost löper ett gångstråk in på udden. Det kan sägas ha sin fortsättning in i skogen öster om minneslunden, via ytterligare en liten träbro. Så här beskriver Jean-Paul Darphin, orten och kyrkomiljön i Kulturhistorisk karakteristik och bedömning, 2005:

"Öje kapell är beläget i en isolerad större klungby, i en utpräglad skogsbygd ca två mil nordost om Malung. Kapellet är uppfört vid Ogströmmens västra strand, där ån mynnar ut i sjön Öjen, ovanför landsvägens bro över strömmen.

Kyrkotomten och kyrkogården avgränsas i norr och öster av strömmens stränder och i väster av sluttningar mot del av byns bebyggelse. I söder avgränsas tomten av en häck. Från bygatan på krönet leder en rak asfalterad allé mot kapellets västra port, förbi parkeringsplatser och genom kyrkogården."

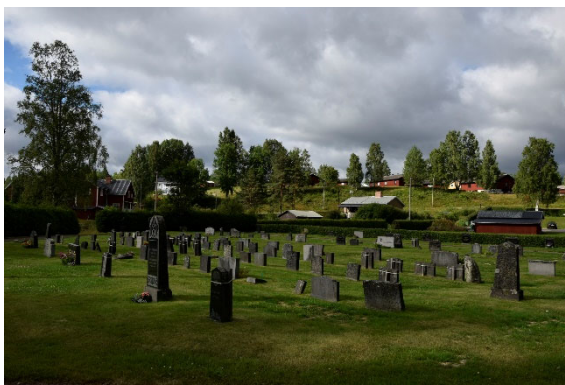
Liksom Malung blomstrade Öje när skinnarnäringen var omfattande i trakten. Mellan 1892–1934 gick järnvägen Brintbodarna-Malung genom byn Hånäset, där Öje station låg. Näringar med anknytning till skogsbruk, såsom tjärfabrik och kolning har också varit betydelsefulla för bygden. Vägen från Malung byggdes år 1861.

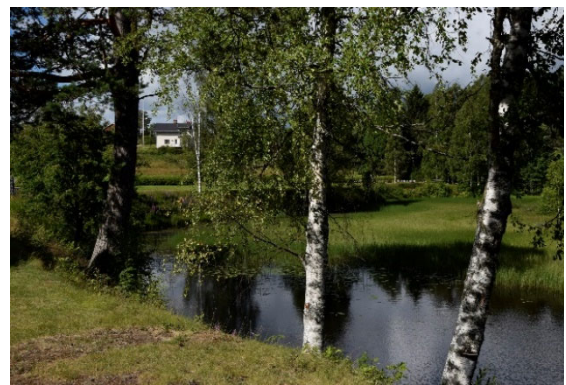
Kapellet och utsikt över Ogströmmen.

Utsikt österut över Ogströmmen, från kyrkogårdsudden. I förgrunden gångvägen mot gångbron i sydöst.

Vy mot bebyggelsen i väster med gravområdet på äldsta kyrkogårdsdelen i förgrunden.

Träden längs strandkanten och i bakgrunden 1960-talets utvidgning, sett från äldsta kyrkogårdsdelen.

Den äldsta kyrkogårdsdelen

Den äldsta kyrkogården ligger invid kapellet ute på udden. Den är liten till ytan och gravarna ligger söder och väster om kapellet. Planlösningen är formell med en huvudaxel som löper fram mot kapellets port och som tar sin början långt bort i väster vid bygatan. Tidigare stod det en allé med rönnar längs axeln. Ännu tidigare, enligt ett foto från tidigt 1900-tal stod det björkar där. Så som var vanligt under 1800-talet och tidiga 1900-talet löper en gång i ytterkanten av gravkvarteret. Invid den och huvudaxeln ligger större familjegravar*) och innanför finns ett fält med tätt liggande smala allmänna gravar*). Längs strandkanten omgärdas kyrkogården av en gles varierad strandvegetation, främst av träd såsom tall och björk men även gran och buskar av rönn och sälg. Mot omgivande markområden kantas kyrkogårdsdelen av klippta häckar. I söder av en klippt granhäck, som även fortsätter längs området med bårhuset, och i väster av en lägre klippt häckhagtorn.

Gravområdena ligger genomgående i en sammanhängande gräsmatta och gångarna är lagda i asfalt, förutom den smala gången vid kapellet som är lagd i rektangulära hållar av kvartsit.

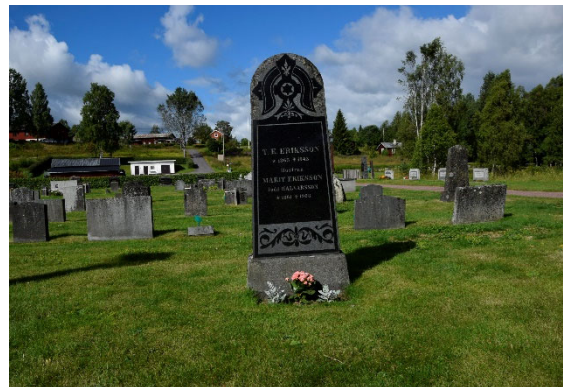
Kapellet och äldsta kyrkogårdsdelen. Häcken till höger väster utgörs av amerikansk hagtorn.

Fältet med mestadels allmängravar.*

Gången söderut från kapellingången, kantad av familjegravar. I bakgrunden den höga granhäcken.*

En av kyrkogårdens fåtal högsmala vårdar från tidigt 1900-tal.

Gravanordningarnas karaktär följer gravplatsindelningen med större och något mer påkostade gravstenar på familjegravarna och små anspråkslösa på allmängravarna. Skedet när gravformerna familjegravar respektive allmänna gravar upphörde i samband med 1963 års begravningslag speglas tydligt i yngsta raden smala tätt liggande allmänna gravar som från gravsättningsåret 1964 övergår till bredare gravplatser med utrymme för fler gravsatta, vilket också framgår av gravstenarnas namn och årtal.

Kyrkogårdens äldre gravvårdar härrör från tiden kring sekelskiftet och är högsmala obelisk- eller bautastensliknande vårdar av diabas, typiska för sekelskiftets gravkultur. Hemmansägare Tjäders gravsten från 1899 (nr Ö A 10103) är den äldsta. Av liknande vårdar från tidigt 1900-tal finns det endast ett fåtal, men de är viktiga för kyrkogårdens karaktär. Den vidare utvecklingen under 1900-talets första

häft med lägre, bredare och modestare vårdar, kan följas på kyrkogården. En utpräglad låg och bred gavelliknande vård av en typ, som var vanliga på 1930-talet, är Gubbs ljusgråa granitvård med dito skulpterade blomsterurnor innanför entrén (nr Ö A 30001). Låga och breda rektangulära vårdar typiska för 1950- och 60-talen står framförallt söder om kapellet.

De allmänna gravarna präglas av tätt stående små anspråkslösa stenar. De är belagda från 1923 till 1963. Den äldsta allmängravvården står i sydvästra hörnet och utgörs av Jos Marit Perssons enkla flisa av älvdalskvarsit försedd med en oval namnskylt av glansig metall. Raderna med allmängravvårdar är viktiga för kyrkogårdens karaktär och de har flera typiska drag. Vårdarna har oftast bara ett namn beroende på att gravsättningarna skedde invid varandra efterhand som dödsfallen inträffade, oberoende av släktskap. Ibland fick gravstenar för familjemedlemmar samma modell för att markera släktskapet. I Öje finns åtminstone 12 par stenar som är exempel på detta med överensstämmande gårds-, by- och efternamn. Flisorna med älvdalskvarsit som hämtats från den närbelägna naturen är typiska för dessa delar av Dalarna. Under allmängravarnas första år försågs de ofta med vita träkors. Av dessa finns bara ett kvar och i sönderfallet skick (nr Ö A 10031).

För de äldsta vårdarna är diabas det vanligaste materialet. Från ca 30-talet blir ljusare graniter också vanliga. De för Dalarna loka graniterna, Gesundagranit (grovkornig rosa granit, även kallad Sollerögranit) och Igelbergagranit (mörkgrå granit med mycket stora kristaller) är vanliga. Utmärkande för Öje, liksom för andra kyrkogårdar i bygderna kring Malung och Mora, är det unika namnbruket med gårdsnamn. Ett tydligt exempel i Öje är gravstenarna för gården Gubb i kyrkogårdens nordvästra hörn. Andra vanliga gårdsnamn på gravvårdarna är Mångs, Arvs, Bränd, Knall, Tur, Tåli, Fall, Jos och Tjäder. Bygdens tradition med dotternamn finns också exempel på. Titlar är relativt ovanligt.

Liten "flisa" av kvarsit försedd med en metallskyld med endast ett namn, typisk för allmängravar. Inskription med gårdsnamn: "H. V. Jos Marit Persson *1860 +1923".

T v. En högsml vård av diabas, typisk för seklerna kring sekelskiftet 18-/1900, försedd med rik dekor och inskription: "Här vilar Per Persson Dammare alias Peter Hedlund *....1860 +.....1930 Levde i Dalbo, Minn. North America".

T h. En något mer påkostad gravvård av diabas på en köpegrav i söder. Inskription med gårdsnamn: "Mångs L. Persson Familjegrav Stenen rest 1909".

*) Före 1963 fanns det två typer av gravplatser. Dels familjegravar, även kallade köpegravar, som uppläts mot en kostnad och som kunde nyttjas för flera inom en familj, även generationsvis. Dels allmänna gravar utan gravrätt, som var kostnadsfria, men som inte medgav att närstående kunde vila tillsammans.)

1960-talets utvidgning

Den nya kyrkogårdsdelen från 1960-talet ligger norr om huvudaxeln och har rätlinjiga kvarter och gångar, sånär på en mjukt slingrande sekundär gång längs strandkanten som löper fram till minneslunden i norr. Den slingrande gången tar sin början vid en ganska stor rektangulär soffplats lagd med hällar av kvartsit.

Områdets mest karaktärsgivande element är de drygt meterhöga rundat klippta spiréahäckarna som omgärdar både kyrkogård och gravkvarter. Träd saknas sånär som på en stor svarttall längst i nordväst. Tidigare stod det björkar längs gången i väster. De planeras ersättas av två nya björkar med annan placering, 2018. I norr invid minneslunden kantas kyrkogården av ett tätt skogsbryn och längs sjöstranden en glesare busk- och trädvegetation med tall, björk, rönn och sälg.

1960-talets utvidgning mot sydost, med gravar och häckar i räta linjer.

Området med parkering, bisättningsbyggnad, förråd och personalutrymmen. I förgrunden obelagda kvarter på 1960-talsutvidgningen.

Minneslunden invid skogskanten i öster, anlagd 1994.

Området med askgravplatser, anlagt 2017.

Mitt i området iordningställdes 2017 ett parti med askgravplatser där en båge med naturstensbumlingar från strandkanten famnas av en varierad busk- och perennplantering. Genom sina mjuka former skiljer det sig från de övriga gravområdena.

Gravfälten ligger genomgående i en sammanhängande gräsmatta och gångarna är lagda i asfalt, förutom gången längs strandkanten som består av två parallella linjer av kvartsithällar lagda på ett avstånd lagom för dåtidens kistvagn. Nämda gång tar sin början i enstensatt yta med oregebundna kvartsithällar.

Gravvårdarna följer områdets tillkomsttid i stil och karaktär. Mindre lågbreda rektangulära former präglar 1960- och 70-talsvårdarna. Från ca 1980-talet är vårdarna allt friare i formerna. De speglar tidens ideal där stenarna inte skulle dominera utan vara en del i kyrkogårdens helhetsutformning.

Namnbruket med gårdsnamn är vanligt även här.

Kulturhistoriska värden och viktiga karaktärer

- I byn har funnits ett kapell sedan 1500-talet. Dess plats har utgjort ett centrum för trakten och är en viktig del i dess kulturhistoriska sammanhang.
- Kyrkogårdens tillkomst 1922 speglar ortens tillväxt i början av 1900-talet.
- Den nära sjökontakten och den tilltalande och varierade trädvegetationen längs strandkanten är karakteristiskt för kyrkogården och tillför stora upplevelsevärden. Den raka huvudaxeln mot kapellets port binder samman platsen med övriga byn och ger en högtidlig ankomstväg.
- Samhällets sociala skillnader kan avläsas i den traditionella gravplatsindelningen med större familjegravar utmed gångarna och fält med smala allmängravar i de inre områdena. Skillnaderna speglas också i de ofta mer påkostade gravanordningarna på familjegravarna och de små enklare på allmängravarna. På Öje kyrkogård framträder denna struktur i partier med tidstypiska familjegravar och det inre fältet med allmängravar. I linjen med allmängravar från tidigt 1960-tal kan också konkret avläsas hur denna gravform upphörde efter 1963, då bredare gravplatser tar vid efter detta årtal.
- Det för trakten typiska och traditionella bruket med gårdsnamn är mycket vanligt på kyrkogårdens gravanordningar, särskilt på den äldsta delen. Namnbruket förekommer nästan enbart i Dalarna. Yrkestitlar förekommer endast i enstaka fall. De sociala skillnaderna som var större kring sekelskiftet 18-/1900 framträder tydligt på den äldsta kyrkogårdsdelen, genom de mer påkostade familjegravarna och de anspråkslösare allmängravarna. Gravanordningarna har också person-, hantverks- och stilhistoriska värden.
- Kyrkogårdens gravvårdar har stor betydelse som förmedlare av tidsdjup. Det gäller särskilt dem från 1800-talet och 1900-talets första sekler. Dessa har också stor betydelse för den äldsta kyrkogårdsdelens upplevelsevärden och helhetskaraktär.

Kulturhistoriskt värdefulla gravplatser

Lagskydd

Kulturhistoriskt värdefulla gravplatser som har återgått till församlingen är skyddade enligt 4 kap KML (Kulturmiljölagen, 1988:950). Väsentliga ändringar av dessa gravplatser är tillståndspliktiga. Det gäller gravplatsen utformning, såsom gravvård, omgärdning och vegetation.

Bedömning

De kulturhistoriskt värdefulla gravplatserna förtecknas i **Bilaga 1** och redovisas i kartform nedan samt i **Bilaga 3**. Gravplatserna är fotodokumenterade samt beskrivna avseende ålder, modell, stil, material, inskriptioner, texttydelser, titlar, dekorer, utsmyckningar, omgärdning, markmaterial och växter.

De utvalda gravplatserna delas in i två klasser:

Mycket värdefull

Gravplatsens utformning är av ansevärd ålder, ovanlig eller särskilt representativ, särskilt hantverksskickligt utförd eller har god konstnärlig/arkitektonisk kvalitet där ingående delar bildar en helhet. En väsentlig del av värdet kan vara dekorer (t.ex. växtornamentik av symbolisk karaktär), symboler (t.ex. yrkes- och religiösa symboler) och texter (ålderdomliga eller ortsspecifika titlar, ortsnamn, citat, sentenser etc). Den/de gravsatta kan vara av personhistoriskt eller lokalhistoriskt allmänt intresse. Vården kan vara rest i samband med en historisk händelse av betydelse.

Särskilt stort värde har gravplatsen om utformningen är unik eller mycket ovanlig/säregen, utförd exceptionellt hantverksskickligt eller med mycket god konstnärlig/arkitektonisk kvalitet. Eller om den kan berätta om en person eller historisk händelse som är av nationell betydelse.

Gravanordningen skulle mista sitt värde vid återanvändning, då inskriptionen/texten/bearbetningen är en väsentlig del av värdet.

Värdefull

Enskilda gravanordningar som står på ett gravfält med högt bevarandevärde eller är viktiga för kyrkogårdens karaktär betygsätts som värdefulla genom sitt bidrag till fältets/kyrkogårdens helhetsverkan och karaktär. Merparten har också det för trakten karakteristiska och för landet ovanliga namnbruket med gårdsnamn.

Gravanordningar med gårdsnamn skulle mista sitt värde vid återanvändning, då inskriptionen, texten eller bearbetningen är en väsentlig del av värdet.

Värdet för gravanordningar utan gårdsnamn minskar inte i större grad vid en återanvändning eller omarbetning.

Gravplatser med lokal- och personhistoriskt värde

Dessa värden ingår inte i ovanstående bedömning. Det är angeläget och viktigt att urvalet kompletteras med gravplatser som genom sin personhistorik berättar något av allmänt intresse om byn och bygden och de livsvillkor som rått där. Inventeringen utförs lämpligen av personer med lokalkännedom, men det slutliga urvalet bör ske tillsammans med sakkunnig.

Skadebesiktning

Uppenbara större skador har noterats. En mer detaljerad kontroll av åtgärdsbehovet bör utföras. Enklare skador såsom alg-, moss- och lavbelupenhet samt färgbortfall i text tas inte upp. Den typen av vårdbehov kontrolleras och åtgärdas i det löpande underhållet. Se även Bilaga 4, Riktlinjer för vård- och underhåll samt omarbetning av gravanordningar.

Hantering av gravanordningar utifrån deras kulturhistoriska värde

De kulturhistoriskt värdefulla gravanordningar som återgått till huvudmannen vårdas, underhålls och restaureras på adekvat sätt. Detta utförs inom ramen för begravningsavgiften. Gravplatser med aktiv gravrätt ansvarar de enskilda gravrättsinnehavarna för. I **Bilaga 2** redogörs även för metoder vid

restaurering, lagning och underhåll av gravanordningar samt ges riktlinjer för omarbetning av gravvårdar. Hur de kulturhistoriskt värdefulla gravplatserna hanteras i övrigt beror på hur högt deras värde är. Här följer anvisningar:

Mycket värdefulla gravanordningar

Gravanordningarna bevaras intakta på sin ursprungliga plats. Vid behov utförs vård-, underhålls- och restaureringsåtgärder. Gravanordningarna får inte omarbetas.

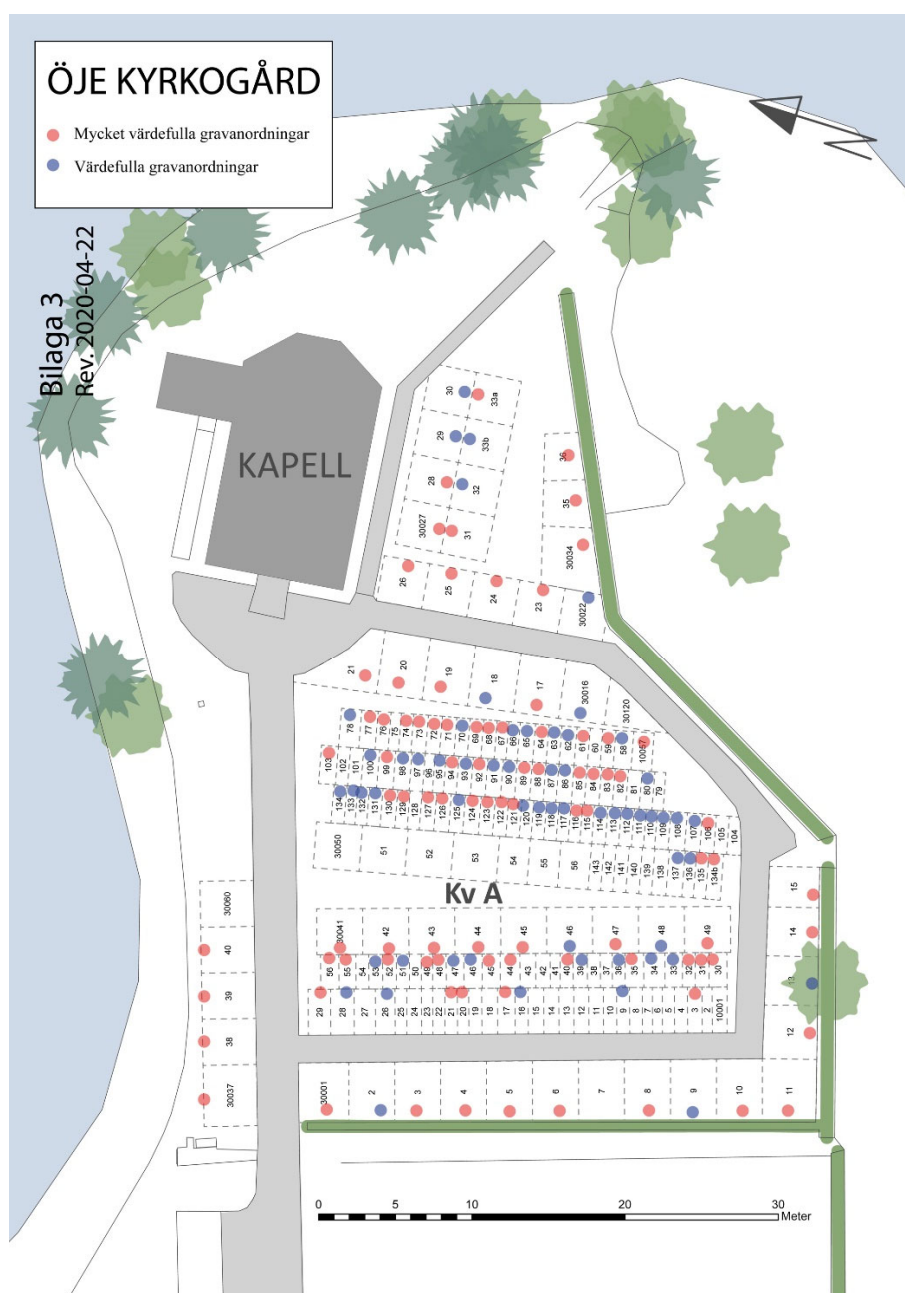
Värdefulla gravanordningar

Gravanordningarna bevaras på sin plats. Vid behov utförs vård-, underhålls- och restaureringsåtgärder. Gravanordningar med värdefull inskription (t ex gårds-, by-, eller dotternamn) bevaras intakta och får ej omarbetas.

Gravanordningar utan intressant inskription kan återanvändas av ny innehavare.

Karta - Kulturhistoriskt värdefulla gravplatser

Kartan nedan visar lägena för de kulturhistoriskt värdefulla gravplatserna. Den finns även i A3-format som **Bilaga 3**.

Plan för bevarande och utveckling

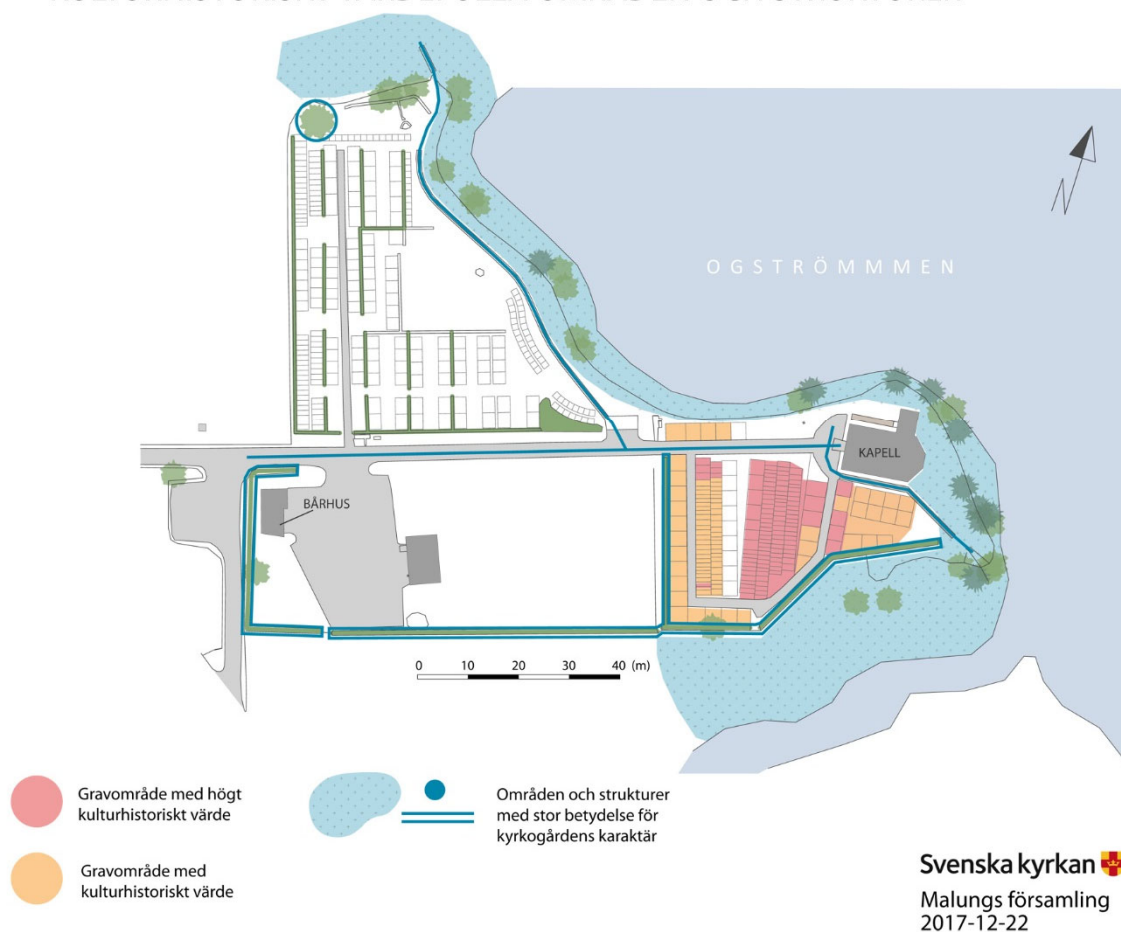
Kartorna nedan redovisas även i A3-format i **Bilaga 4 och 5**.

Karta - Kulturhistoriskt värdefulla områden och strukturer

De angivna områdena och strukturerna bevaras. Vari värdena och karaktärerna består beskrivs närmare i kapitel Kulturhistoriska värden och viktiga karaktärer.

ÖJE KYRKOGRÅRD

- KULTURHISTORISKT VÄRDEFULLA OMRÅDEN OCH STRUKTURER

Karta - Plan för bevarande och utveckling

Planen anger hur värdefulla gravområden hanteras avseende återbruk av gravvårdar, var det finns återstående gravmark, var det är lämpligt att placera askgravplatser/askgravlund samt vilka vård- respektive utvecklingsåtgärder som planeras.

ÖJE KYRKOGRÅRD

- PLAN FÖR BEVARANDE OCH UTVECKLING

